

Секція А1 Освітні науки	
УДК 37.091.3:811.111	
DOI	
Дата першого надходження статті до видання	17.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування	12.04.2026
Дата публікації/оприлюднення	30.04.2026

Формування професійно-орієнтованої мотивації старшокласників до вивчення англійської мови в процесі розвитку вмінь англомовного письма

Довгалюк Таміла Анатоліївна

кандидат педагогічних наук, доцент,

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,

м. Вінниця, Україна,

e-mail: amilat35@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1489-3930>

Анотація. У статті досліджено сучасні підходи до формування професійно-орієнтованої мотивації старшокласників до вивчення англійської мови в процесі розвитку вмінь англомовного письма в умовах профільної середньої освіти. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування педагогічних засад та методичних засобів формування професійно-орієнтованої мотивації учнів у процесі навчання англомовного письма з використанням процесного підходу, інтерактивних методів і цифрових технологій. У роботі застосовано методи аналізу, синтезу, узагальнення, порівняння наукових підходів та інтерпретації результатів сучасних емпіричних досліджень.

Встановлено, що ефективність формування професійно-орієнтованої мотивації в процесі навчання англомовного письма значно залежить від рівня залученості учнів, характеру педагогічної підтримки, позитивних академічних емоцій, сформованості ідеального образу себе як користувача іноземної мови та усвідомлення практичної значущості англійської мови для майбутньої професійної діяльності. Доведено, що процесний підхід до навчання письма сприяє розвитку автономності, відповідальності, рефлексії та стійкого інтересу до навчання, оскільки орієнтує учнів на поетапне створення тексту, його редагування, співпрацю з учителем і однокласниками та досягнення комунікативно значущого результату.

З'ясовано, що інтеграція цифрових ресурсів, завдань професійного спрямування, ситуацій реального мовленнєвого спілкування та підтримувального освітнього середовища підвищує внутрішню мотивацію старшокласників у процесі розвитку вмінь англомовного письма. Наукова новизна полягає в узагальненні психолого-педагогічних чинників та визначенні методичних засобів професійно-орієнтованої мотивації учнів у процесі навчання англомовного письма. Практичне значення результатів полягає в можливості їх використання вчителями закладів загальної середньої освіти під час організації навчання англомовного письма в профільній школі. Отримані висновки можуть бути основою для оновлення методики навчання письма англійською мовою в старшій школі.

Ключові слова: професійно-орієнтована мотивація, навчання англомовного письма, англійська мова як іноземна, процесний підхід, мотивація до навчання, залученість учнів, педагогічна підтримка, цифрові технології, профільна середня освіта.

Developing Career-Oriented Motivation Among High School Students to Learn English Through the Development of English Writing Skills

Tamila Dovhaliuk

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine
e-mail: amilat35@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-1489-3930>

Abstract. This article examines contemporary approaches to fostering career-oriented motivation among high school students to learn English while developing their English writing skills within the context of specialized secondary education. The aim of the study is to provide a theoretical justification for the pedagogical principles and teaching methods and tools for fostering career-oriented motivation in students during the process of learning English writing, using a process-oriented approach, interactive methods, and digital technologies. The study employs methods of analysis, synthesis, generalization, comparison of scientific approaches, and interpretation of the results of contemporary empirical research.

It has been established that the effectiveness of fostering career-oriented motivation in the process of teaching English writing significantly depends on the level of student engagement, the nature of pedagogical support, positive academic emotions, the formation of an ideal self-image as a foreign language user, and an awareness of the practical significance of the English language for future professional activities. It has been demonstrated that a process-oriented approach to teaching writing promotes the development of autonomy, responsibility, reflection, and sustained interest in learning, as it guides students toward the step-by-step creation of a text, its editing, collaboration with the teacher and classmates, and the achievement of a communicatively meaningful result.

It has been established that the integration of digital resources, professionally oriented tasks, real-life communication situations, and a supportive educational environment increases high school students' intrinsic motivation in the process of developing English writing skills. The scientific novelty lies in the generalization of psychological and pedagogical factors in the formation of students' professionally oriented motivation in the process of learning English writing. The practical significance of the results lies in the possibility of their use by teachers in general secondary education institutions when organizing English writing instruction in specialized schools. The conclusions drawn can serve as a basis for updating the methodology of teaching English writing in high school.

Keywords: career-oriented motivation, English writing instruction, English as a foreign language, process approach, learning motivation, student engagement, teacher support, digital technologies, specialized education.

Вступ

Актуальність проблеми. В умовах глобалізації, цифровізації освітнього середовища та інтеграції України у світовий освітній простір володіння англійською мовою, зокрема в аспекті письмової комунікації, є важливою частиною професійної підготовки сучасної молоді. Особливої актуальності набуває формування професійно-орієнтованої мотивації старшокласників у процесі навчання англійської мови в умовах профільної середньої освіти, що передбачає спрямування навчального процесу на майбутні освітні та професійні потреби учнів. Аналіз сучасних досліджень свідчить, що ефективність навчання англійської мови визначається не лише змістом курсу, а й рівнем навчальної мотивації, залученості учнів та характером педагогічної підтримки. Зокрема, Дж.-М. Девеле (J.-M. Devele) та Ч. Лі (C. Li) підкреслюють важливу роль

позитивних академічних емоцій і задоволення від навчання в підвищенні активності учнів та їхніх навчальних досягнень [1]. Водночас К. Лю (K. Liu), С. Ду (S. Du) та Х. Лу (H. Lu) доводять, що педагогічна підтримка є значущим чинником формування навчальної залученості та внутрішньої мотивації здобувачів освіти [2].

Проте, практика навчання англомовного письма в старшій школі свідчить про недостатній рівень сформованості професійно-орієнтованої мотивації учнів, що проявляється в низькій навчальній активності, відсутності інтересу до письмової діяльності та формальному виконанні завдань без усвідомлення їх професійної значущості. Це зумовлює необхідність пошуку ефективних педагогічних підходів та методичних засобів, здатних забезпечити формування внутрішньої мотивації учнів у процесі розвитку вмінь англомовного письма, серед яких особливе місце займають процесний підхід, інтерактивні методи та використання цифрових технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема мотивації в процесі опанування англомовного письма посідає провідне місце в сучасній педагогіці, психології навчання та методиці викладання іноземних мов. Значна кількість досліджень присвячена ролі афективних чинників у процесі опанування мови. Зокрема, М. Садугхі (M. Sadughi) та С. Хеджазі (S. Hejazi) підкреслюють, що позитивні академічні емоції опосередковують вплив педагогічної підтримки на навчальну активність здобувачів освіти [3].

Важливим напрямом сучасних досліджень є вивчення ролі педагогічної підтримки у формуванні навчальної мотивації. Так, В. Чжан (V. Zhang) та Дж. Ху (J. Hu) доводять, що педагогічна підтримка впливає на залученість через формування мотиваційної самосистеми L2, зокрема ідеального образу себе як користувача іноземної мови [4].

Суттєвий внесок у дослідження мотиваційних механізмів роблять Дж. Фатхі (J. Fathi) та С. Хеджазі (S. Hejazi), які обґрунтовують значення «ідеального L2 Я» як чинника, що безпосередньо впливає на навчальні досягнення та опосередковується наполегливістю й задоволенням від навчання [5]. Роль мотиваційних установок і саморегуляції в процесі навчання письма підкреслюють Дж. Сюй (J. Xu) та Я. Ван (Y. Wang), доводячи, що ідеальне та нормативне L2 Я є важливими посередниками між мисленням і навчальною поведінкою [6].

Окрему групу досліджень становлять роботи, присвячені навчанню письма як частини іншомовної комунікативної компетентності. Зокрема, Т. Абед (T. Abed), С. Сіддікі та колеги (S. Siddiqui et al.), С. Хуссін (S. Hussain), А. Азіз (A. Aziz), а також В. Дін і співавтори (V. Din et al.) розглядають процесний підхід до навчання письма як ефективний засіб формування комунікативних вмінь та вмінь, що передбачають поетапне створення тексту, редагування та рефлексію [7–10].

У сучасних умовах зростає значення цифрового освітнього середовища. Так, І. Павленко та співавтори (I. Pavlenko et al.) підкреслюють роль цифрових технологій у трансформації освітнього процесу та підвищенні ефективності навчання [11].

На значенні емоційно-підтримувальних взаємин між учителем та учнями як чинника підвищення навчальної залученості й академічних результатів акцентують М. Енгелс та колеги (M. Engels et al.) [12].

Отже, аналіз наукових досліджень свідчить, що формування професійно-орієнтованої мотивації до вивчення іноземної мови є результатом впливу комплексу взаємопов'язаних чинників: педагогічної підтримки, емоційного стану учнів, мотиваційних установок, особливостей організації навчальної діяльності та використання цифрових технологій. Водночас питання формування професійно-орієнтованої мотивації старшокласників саме в процесі розвитку вмінь англомовного письма залишається недостатньо дослідженим і потребує теоретичного обґрунтування та методичної конкретизації.

Виділення невирішеної частини проблеми. Попри значну кількість наукових досліджень, присвячених мотивації до вивчення іноземної мови, ролі педагогічної підтримки, емоційних чинників та застосуванню процесного підходу в навчанні письма, низка важливих аспектів потребує додаткової уваги. Зокрема, більшість наукових праць розглядає окремі чинники впливу на мотивацію – емоційні, когнітивні або педагогічні – без їх комплексного поєднання в єдиній системі.

Недостатньо уваги приділяється формуванню професійно-орієнтованої мотивації старшокласників саме в контексті навчання англомовного писемного мовлення. Потребує подальшого уточнення механізм взаємодії мотиваційних установок, позитивних академічних емоцій, педагогічної підтримки та цифрового освітнього середовища в процесі навчання англомовного письма.

Крім того, у сучасних дослідженнях недостатньо розкрито питання практичної реалізації методичних засобів формування професійно-орієнтованої мотивації учнів старшої школи, що зумовлює необхідність їх теоретичного обґрунтування та систематизації в умовах профільного навчання.

Метою статті є теоретичне обґрунтування педагогічних принципів і методичних засобів формування професійно-орієнтованої мотивації старшокласників до вивчення англійської мови в процесі розвитку вмінь англомовного письма.

Відповідно до мети сформульовано такі завдання:

1) проаналізувати сучасні наукові підходи до проблеми професійно-орієнтованої мотивації у вивченні іноземної мови, зокрема роль педагогічної підтримки та методичних засад, емоційних чинників та мотиваційних установок;

2) визначити потенціал процесного підходу до навчання письма, інтерактивних методів і цифрових технологій у формуванні навчальної мотивації учнів старшої профільної школи;

3) обґрунтувати педагогічні умови та методичні засоби формування професійно-орієнтованої мотивації учнів у процесі навчання англомовного письма.

Наукова новизна. Наукова новизна дослідження полягає в узагальненні психолого-педагогічних чинників та визначенні методичних засобів формування професійно-орієнтованої мотивації старшокласників у процесі розвитку вмінь англомовного письма та обґрунтуванні ефективності поєднання процесного підходу до навчання письма з інтерактивними методами й цифровими технологіями. Встановлено взаємозв'язок між педагогічною підтримкою, позитивними академічними емоціями, уявленням про себе як про ідеального користувача іноземної мови та навчальною залученістю учнів у процесі навчання англомовного письма, що визначає ефективність формування їхньої професійно-орієнтованої мотивації.

Практичне значення. Практичне значення дослідження полягає у визначенні ефективних методичних підходів до формування професійно-орієнтованої мотивації старшокласників у процесі навчання англомовного письма. Результати дослідження можуть бути застосовані вчителями під час організації освітнього процесу з письма, добору змісту та методів роботи, а також при впровадженні процесного підходу, інтерактивних методів і цифрових технологій для підвищення навчальної залученості, автономності та мотивації учнів.

Методологія

Методи дослідження. У дослідженні застосовано методи аналізу й узагальнення наукових джерел для систематизації підходів до формування мотивації у вивченні іноземної мови та визначення ролі процесного підходу, педагогічної підтримки й цифрових технологій в освітньому процесі; системно-структурний аналіз для встановлення взаємозв'язків між мотиваційними установками, емоційними чинниками, навчальною залученістю та ефективністю навчання англомовного письма; порівняльний підхід для зіставлення різних методичних підходів до навчання письма в

умовах профільної освіти; метод теоретичного моделювання для формування узагальненої схеми формування професійно-орієнтованої мотивації учнів старшої профільної школи; метод теоретичної інтерпретації для узагальнення результатів сучасних емпіричних досліджень і визначення методичного потенціалу процесного підходу, інтерактивних методів і цифрових технологій у навчанні англomовного письма.

Джерела даних. Інформаційну основу дослідження становили наукові публікації, що висвітлюють проблеми навчання англomовного письма, формування навчальної мотивації, педагогічної підтримки, впливу емоційних чинників та застосування процесного підходу, а також дослідження щодо використання цифрових технологій у мовній освіті. Використано матеріали сучасних емпіричних досліджень, у яких аналізується взаємозв'язок між мотиваційними установками, навчальною залученістю та результатами навчання, а також наукові праці, у яких розкрито особливості організації навчання англomовного письма в умовах профільної середньої освіти.

Інструменти аналізу. Для опрацювання матеріалу застосовано методи теоретичного узагальнення та систематизації наукових джерел, контент-аналізу сучасних досліджень з проблем навчання англійської мови як іноземної, мотивації та навчальної залученості, логіко-структурного моделювання процесу формування професійно-орієнтованої мотивації учнів у навчанні англomовного письма, а також порівняльного аналізу педагогічних та методичних підходів, інтерактивних методів і цифрових технологій та їхнього освітнього потенціалу.

Обмеження дослідження. Обмеження дослідження пов'язані з теоретико-аналітичним характером роботи, відсутністю широкої емпіричної перевірки ефективності запропонованих підходів до формування професійно-орієнтованої мотивації учнів у процесі навчання англomовного письма, а також варіативністю педагогічних умов та методичних засобів, рівня цифрового забезпечення та організації освітнього процесу в різних закладах загальної середньої освіти.

Результати

Професійно-орієнтована мотивація учнів старшої профільної школи у процесі навчання англomовного письма розглядається як складне інтегративне утворення, що поєднує когнітивний, емоційний та поведінковий компоненти. Вона формується під впливом внутрішніх чинників (інтерес, ціннісні орієнтації, уявлення про майбутню професійну діяльність) та зовнішніх педагогічних умов (зміст навчання, методи викладання, характер взаємодії з учителем, освітнє середовище). Усвідомлення практичної значущості англійської мови для майбутньої професійної діяльності сприяє підвищенню внутрішньої мотивації учнів та їхньої навчальної активності.

У сучасному освітньому процесі навчання англomовного письма трансформується з формального засвоєння мовних структур у діяльність, спрямовану на розвиток комунікативної компетентності та самовираження учнів. Процесний підхід до навчання письма забезпечує поетапну організацію діяльності (планування, створення тексту, редагування, рефлексія), що сприяє розвитку автономності, відповідальності та усвідомленого ставлення до навчання. Участь учнів у спільному обговоренні текстів, взаємооцінюванні та редагуванні підвищує рівень їхньої залученості та формує позитивне ставлення до письмової діяльності.

Важливу роль у формуванні професійно-орієнтованої мотивації відіграє педагогічна підтримка, яка створює сприятливе емоційне середовище та сприяє розвитку впевненості учнів у власних можливостях. Підтримувальна взаємодія між учителем і учнями забезпечує зростання рівня навчальної залученості, активізує пізнавальну діяльність та стимулює інтерес до виконання навчальних завдань. Позитивні академічні емоції, зокрема задоволення від навчання, є важливим чинником підвищення ефективності засвоєння іншомовного матеріалу [1].

У таблиці 1 систематизовано основні педагогічні умови та методичні засоби формування професійно-орієнтованої мотивації учнів у процесі навчання англомовного письма.

Таблиця 1

Педагогічні умови та методичні засоби формування професійно-орієнтованої мотивації

Педагогічна умова	Методичні засоби	Приклади реалізації	Очікуваний результат	Обмеження
Педагогічна підтримка	Індивідуалізація навчання, зворотний зв'язок	Коментарі до письмових робіт, рекомендації	Підвищення впевненості учнів	Потребує часу
Процесний підхід	Етапи написання тексту	Планування, редагування, peer-review	Розвиток автономності	Потребує підготовки
Інтерактивні методи	Робота в парах, групах	Спільне написання текстів	Зростання рівня залученості	Організаційні труднощі
Цифрові технології	Онлайн-платформи, редактори	Google Docs, Grammarly	Підвищення мотивації	Технічні обмеження
Професійна спрямованість	Тематика завдань	Резюме, ділові листи	Усвідомлення практичної цінності	Обмеженість досвіду

Джерело: узагальнено автором на основі [1; 2; 7; 10]

Аналіз даних, представлених у таблиці 1, свідчить про те, що формування професійно-орієнтованої мотивації учнів старшої профільної школи є результатом комплексної взаємодії педагогічних умов і методичних засобів навчання. Зокрема, встановлено, що найбільш значущими чинниками є педагогічна підтримка, яка забезпечує емоційно сприятливе освітнє середовище, та процесний підхід до навчання письма, що сприяє розвитку автономності й відповідальності учнів за результати власної діяльності.

Застосування інтерактивних методів навчання створює умови для активної взаємодії учнів, обміну думками та спільного розв'язання навчальних завдань, що позитивно впливає на рівень їхньої залученості. Водночас використання цифрових технологій розширює можливості організації освітнього процесу, забезпечує доступ до автентичних матеріалів і сприяє розвитку цифрової компетентності, яка є важливою частиною сучасної освіти [2; 10].

Особливу роль відіграє професійна спрямованість навчального змісту, яка дозволяє учням усвідомити практичну цінність англійської мови в майбутній професійній діяльності. Виконання завдань, пов'язаних із реальними комунікативними ситуаціями (написання резюме, ділових листів, проектних робіт), сприяє формуванню стійкого інтересу до навчання та підвищенню внутрішньої мотивації.

Таким чином, результати аналізу підтверджують, що ефективне формування професійно-орієнтованої мотивації можливе лише за умови цілеспрямованого поєднання педагогічної підтримки, процесного підходу, інтерактивних методів і цифрових технологій у навчанні англомовного письма. Водночас представлені в таблиці 1 дані відображають загальні педагогічні умови та засоби, що потребують подальшої конкретизації з погляду їх практичного застосування в освітньому процесі.

У цьому контексті доцільним вбачається визначення конкретних форм реалізації зазначених підходів в освітній діяльності учнів, а також уточнення їхнього впливу на формування професійно-орієнтованої мотивації. З цією метою в таблиці 2 систематизовано практичні рекомендації щодо впровадження процесного підходу, інтерактивних методів і цифрових технологій у навчання англомовного письма, визначено їхнє призначення, особливості використання та очікувані результати.

Таблиця 2

Практичні рекомендації щодо формування професійно-орієнтованої мотивації учнів у навчанні англомовного письма

Підхід / засіб	Застосування	Дії вчителя	Очікуваний ефект	Обмеження
Процесний підхід	Поетапне навчання письма	Організація планування, написання, редагування текстів	Розвиток автономності та відповідальності	Потребує часу
Інтерактивні методи	Групова робота	Організація обговорень, peer-review	Зростання рівня залученості учнів	Складність організації
Цифрові технології	Онлайн-інструменти	Використання Google Docs, Grammarly	Підвищення мотивації та якості письма	Технічні умови
Професійні завдання	Практична спрямованість	Робота з резюме, листами, кейсами	Усвідомлення значущості мови	Обмежений досвід
Педагогічна підтримка	Зворотний зв'язок	Індивідуальні рекомендації, підтримка	Підвищення впевненості	Потребує ресурсів

Джерело: узагальнено автором на основі [2; 6; 7; 11]

Аналіз практичних рекомендацій, представлених у таблиці 2, дозволяє конкретизувати механізми реалізації методичних засобів та педагогічних підходів до формування професійно-орієнтованої мотивації учнів у навчанні англомовного письма. Встановлено, що найбільш результативними є методичні рішення, які поєднують діяльнісний характер навчання з орієнтацією на реальні комунікативні ситуації та потреби майбутньої професійної діяльності.

У цьому контексті застосування процесного підходу забезпечує структурованість навчання й формує усвідомлене ставлення до письма як цілісного процесу, тоді як інтерактивні методи активізують пізнавальну активність, стимулюють співпрацю та сприяють розвитку комунікаційних умінь. Водночас використання цифрових технологій розширює можливості персоналізації, полегшує доступ до ресурсів і сприяє розвитку цифрової компетентності.

Логічним продовженням окреслених підходів є залучення професійно-орієнтованих завдань, виконання яких дає змогу учням усвідомити практичну цінність англійської мови, що, відповідно, посилює внутрішню мотивацію. Узагальнюючи, зазначимо, що педагогічна підтримка є системоутворювальним чинником, оскільки формує позитивний емоційний фон, підвищує впевненість учнів і стимулює їхню активність у навчанні.

Таким чином, ефективне формування професійно-орієнтованої мотивації можливе за умови комплексного поєднання процесного підходу, інтерактивних методів, цифрових технологій, відповідності тематики, видів та формату писемних повідомлень

потенційним професійним контекстам (потребам), педагогічної підтримки, що забезпечує зростання навчальної залученості, розвиток автономності та формування стійкого інтересу до вивчення англійської мови. У цьому контексті доцільно конкретизувати внутрішню структуру зазначеного феномена.

Структура професійно-орієнтованої мотивації учнів старшої профільної школи постає як багатовимірне утворення, що охоплює мотиваційно-ціннісний, когнітивний, емоційний і поведінковий компоненти. Мотиваційно-ціннісний компонент відображає усвідомлення значущості англійської мови для майбутньої професійної діяльності та сформованість внутрішніх мотивів; когнітивний пов'язаний із розумінням цілей навчання й здатністю до планування власної діяльності. Емоційний компонент охоплює позитивні академічні переживання (інтерес, задоволення, відчуття успіху), які безпосередньо впливають на рівень залученості, тоді як поведінковий проявляється в активності учнів, готовності до виконання завдань і взаємодії в освітньому процесі. Ефективність формування мотивації забезпечується збалансованим розвитком усіх зазначених складників, що зумовлює необхідність їх цілісного педагогічного забезпечення.

У цьому контексті особливого значення набуває узгодження мотиваційних установок з організацією навчання, оскільки саме дидактичні підходи визначають характер залученості учнів до освітнього процесу. Зокрема, репродуктивні методи не забезпечують належного рівня мотивації, натомість діяльнісна організація навчання, зокрема процесне навчання письма, сприяє залученню учнів у реальну комунікативну діяльність і формуванню внутрішніх мотивів, що відповідають їхнім професійним орієнтирам.

Логічним продовженням зазначеного підходу є врахування етапності в навчанні письма, яка забезпечує поступове формування відповідних вмінь і мотиваційних настанов. Послідовне проходження етапів планування, створення тексту, редагування та рефлексії формує усвідомлене ставлення до письмової діяльності. Зокрема, етап планування дозволяє учням визначити мету та структуру майбутнього тексту, що знижує рівень тривожності та підвищує впевненість у власних можливостях. Етап редагування забезпечує розвиток критичного мислення та вмінь самооцінювання.

Водночас, ефективність реалізації процесного підходу значно залежить від характеру організації взаємодії між учнями, що визначає соціальний вимір навчальної діяльності. Застосування методів самооцінювання (peer-review) та групової роботи сприяє не лише підвищенню якості письмових робіт, а й розвитку соціальних вмінь, відповідальності та здатності до співпраці. Така взаємодія створює додаткові мотиваційні стимули, оскільки учні отримують можливість обговорювати власні ідеї та отримувати зворотний зв'язок від однокласників.

Не менш важливим є забезпечення змістової релевантності навчальних завдань, що реалізується через контекстуалізацію навчального матеріалу. Використання завдань, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю (написання резюме, мотиваційних листів, ділових повідомлень, участь у проектній діяльності), дозволяє учням усвідомити практичну значущість англійської мови. Це сприяє переходу від зовнішньої мотивації до внутрішньої, що є більш стійкою та ефективною.

Розширення можливостей реалізації зазначених підходів забезпечується інтеграцією цифрових технологій. Використання онлайн-платформ, спільних документів, автоматизованих систем перевірки текстів створює умови для більш гнучкої організації навчання, забезпечує швидкий зворотний зв'язок та підвищує інтерес учнів до виконання завдань. Крім того, цифрові інструменти сприяють розвитку вмінь самостійної роботи та відповідальності за результати навчання.

Проте, варто зауважити, що ефективність використання цифрових технологій значно залежить від рівня їх інтеграції в освітній процес. Формальне використання

цифрових ресурсів не забезпечує значного підвищення мотивації, тоді як їх цілеспрямоване використання в поєднанні з процесним підходом та інтерактивними методами створює умови для активного залучення учнів до навчальної діяльності.

Загалом, формування професійно-орієнтованої мотивації є складним педагогічним процесом, що потребує системного підходу, узгодження дидактичних рішень і врахування індивідуальних особливостей учнів. Комплексне поєднання окреслених підходів забезпечує створення ефективного освітнього середовища, спрямованого на підвищення якості навчання англійської мови [7].

На цій основі доцільним є узагальнення отриманих положень у вигляді моделі формування професійно-орієнтованої мотивації учнів у навчанні англомовного письма, що охоплює мотиваційний, діяльнісний і результативний блоки, взаємодія яких забезпечує цілісність і результативність освітнього процесу (рис. 1).

Рис. 1. Модель формування професійно-орієнтованої мотивації в навчанні англомовного письма.

Джерело: розроблено автором

Подальший аналіз представленої на рис. 1 моделі дозволяє уточнити характер взаємодії між її структурними компонентами. На відміну від лінійного підходу, запропонована модель має динамічний характер і відображає двосторонні зв'язки між основними блоками.

Зокрема, взаємозв'язок між мотиваційним і діяльнісним блоками є взаємозумовленим: з одного боку, мотиваційні установки учнів визначають їхню активність в освітньому процесі, а з іншого – організація навчальної діяльності, зокрема використання процесного підходу, інтерактивних методів і цифрових технологій, впливає на формування та трансформацію мотивації. Така двостороння взаємодія свідчить про те, що мотивація не є статичною характеристикою, а формується та змінюється в процесі навчання.

Аналогічно встановлено взаємозалежність між діяльнісним і результативним блоками. Результати навчальної діяльності (рівень залученості, сформованість навичок та вмій, позитивні емоції) є наслідком організації освітнього процесу, водночас вони здійснюють зворотний вплив на подальшу активність учнів. Досягнення позитивних результатів підсилює мотивацію, тоді як відсутність очікуваного результату може її знижувати. Таким чином, між цими блоками виникає постійний процес взаємного впливу.

Окремої уваги заслуговує зв'язок діяльнісного блоку з освітнім середовищем. Спрямованість стрілки від діяльнісного блоку до освітнього середовища відображає той факт, що саме організація навчальної діяльності визначає характер освітнього середовища. Використання сучасних педагогічних технологій, інтерактивних методів і цифрових інструментів сприяє формуванню підтримувального, відкритого та мотивувального освітнього простору.

Водночас освітнє середовище не лише формується під впливом діяльності, а й опосередковано впливає на всі компоненти моделі, створюючи умови для реалізації педагогічних підходів та методичних засобів формування мотивації учнів. Таким чином, модель відображає складну систему взаємозв'язків, у якій кожен елемент виконує як самостійну функцію, так і взаємодіє з іншими компонентами.

Важливим результатом дослідження є встановлення ролі зворотного зв'язку як одного з важливих елементів педагогічної підтримки, що інтегрується в діяльнісний блок представленої моделі (рис. 1). Зворотний зв'язок, який є своєчасним, конструктивним і спрямованим на розвиток, забезпечує корекцію навчальної діяльності учнів, сприяє підвищенню їхньої впевненості, формуванню позитивного ставлення до навчання та стимулює подальше вдосконалення.

Окрему увагу приділено впливу освітнього середовища, яке в моделі є інтегровальним чинником, що охоплює всі її структурні компоненти. Встановлено, що створення підтримувального, безпечного та відкритого середовища, у якому учні можуть вільно висловлювати свої думки, обговорювати ідеї та не боятися помилок, є важливою умовою підвищення їхньої навчальної активності. Таке середовище сприяє розвитку довіри між учителем та учнями й забезпечує ефективну реалізацію діяльнісного блоку моделі.

Розширений аналіз результатів у контексті запропонованої моделі підтверджує, що формування професійно-орієнтованої мотивації учнів є динамічним і системно організованим процесом, який залежить від узгодженої взаємодії мотиваційного, діяльнісного та результативного блоків, а також впливу освітнього середовища. Отримані результати дозволяють не лише узагальнити наявні підходи, а й запропонувати практично орієнтовану модель їх реалізації в навчанні англomовного письма.

Обговорення

Інтерпретація результатів. Отримані результати свідчать, що формування професійно-орієнтованої мотивації старшокласників до розвитку вмій англomовного письма є багатокомпонентним та стадіальним процесом, який визначається взаємодією когнітивних, емоційних і діяльнісних чинників. Встановлено, що процесний підхід до навчання письма сприяє розвитку автономності, відповідальності та рефлексії учнів, оскільки орієнтує їх на поетапну організацію навчальної діяльності та досягнення комунікативно значущого результату. Водночас важливу роль відіграє педагогічна підтримка, яка створює позитивний емоційний фон навчання та стимулює активну участь учнів в освітньому процесі.

Інтерпретація результатів дозволяє стверджувати, що важливим механізмом підвищення мотивації є залученість учнів, яка формується через поєднання інтерактивних методів, цифрових технологій та професійно-орієнтованих завдань.

Такий підхід забезпечує перехід від формального засвоєння знань до діяльнісного навчання, у межах якого учні є активними суб'єктами освітнього процесу.

Порівняння з іншими дослідженнями. Отримані результати узгоджуються з висновками сучасних досліджень у галузі навчання іноземних мов. Зокрема, В. Дін та співавтори (W. Din et al.) підкреслюють ефективність процесного підходу для розвитку вмінь англомовного письма та мовленнєвої компетентності в письмі [12]. Важливе значення педагогічної підтримки та емоційного компонента підтверджують Дж. Ван (J. Wang) і В. Чжан (W. Zhang), які доводять вплив залученості та мотивації на академічну успішність учнів [13]. Подібні висновки роблять Ж.-М. Девеле (J.-M. Dewaele), М. Садугі (M. Sadoughi) та Ц. Лю (Q. Liu), акцентуючи на значенні позитивних емоцій і підтримувального освітнього середовища у формуванні навчальної активності [1; 2; 3].

Крім того, результати дослідження узгоджуються з положеннями сучасних підходів до розуміння навчальної залученості як динамічного процесу, що формується під впливом педагогічних практик і освітнього середовища. Так, С. Чжоу (S. Zhou), П. Хайвер (P. Hiver) та А. Аль-Хурі (A. Al-Noorie) доводять, що навчальна залученість має динамічний характер і залежить від взаємодії мотиваційних чинників і діяльності вчителя [14]. Водночас О. Бойко акцентує на значенні організації навчання письма та використанні сучасних педагогічних та методичних підходів для підвищення ефективності іншомовної підготовки учнів [15]. Подібною позицією дотримується О. Мельниченко, підкреслюючи роль інноваційних освітніх практик і трансформації освітнього середовища в розвитку навчальної мотивації здобувачів освіти [16].

Наукова новизна. Наукова новизна дослідження полягає в комплексному обґрунтуванні педагогічних умов та методичних засобів формування професійно-орієнтованої мотивації старшокласників у процесі навчання англомовного письма. На відміну від попередніх досліджень, у роботі здійснено інтеграцію когнітивного, емоційного та діяльнісного підходів до організації освітнього процесу.

Уперше обґрунтовано, що процесний підхід до навчання письма в поєднанні з цифровими технологіями та професійно-орієнтованими завданнями є ефективним засобом формування внутрішньої мотивації учнів. Конкретизовано роль педагогічної підтримки як системоутворювального чинника, що забезпечує розвиток позитивних академічних емоцій, залученості та впевненості учнів у власних можливостях.

Крім того, уточнено механізми впливу цифрового освітнього середовища на мотивацію навчання, зокрема через індивідуалізацію навчальної діяльності, доступ до автентичних ресурсів і створення умов для реалізації професійно значущих комунікативних завдань.

Практичне значення. Практичне значення дослідження полягає в можливості використання його результатів у процесі навчання англійської мови в закладах загальної середньої освіти, зокрема в контексті профільної школи. Запропоновані підходи можуть бути застосовані вчителями під час добору змісту навчання, методичної організації письмової діяльності учнів та впровадження сучасних педагогічних технологій.

Розроблені рекомендації щодо використання процесного підходу, інтерактивних методів і цифрових інструментів сприяють підвищенню рівня навчальної мотивації, розвитку автономності та формуванню практично значущих вмінь та вмінь письма. Вони можуть бути використані для створення навчальних програм, методичних матеріалів і електронних ресурсів.

Крім того, результати дослідження можуть бути корисними для підготовки майбутніх учителів іноземних мов, підвищення кваліфікації педагогічних працівників, а також для подальших наукових досліджень у галузі методики навчання іноземних мов.

Висновки

У результаті дослідження встановлено, що формування професійно-орієнтованої мотивації старшокласників до розвитку вмінь англомовного письма є складним багатокомпонентним та стадіальним процесом, який поєднує когнітивні, емоційні та діяльнісні чинники. Визначено, що ефективність навчання англомовного письма значно залежить від рівня навчальної залученості учнів, педагогічної підтримки, позитивних академічних емоцій та сформованості ідеального образу себе як користувача іноземної мови.

Обґрунтовано, що процесний підхід до навчання письма в поєднанні з інтерактивними методами, професійно-орієнтованими завданнями та цифровими технологіями, сприяє розвитку автономності, відповідальності й рефлексивних умінь учнів. Встановлено, що таке поєднання забезпечує підвищення рівня навчальної мотивації, активізацію навчальної діяльності та формування усвідомленого ставлення до вивчення англійської мови як інструменту майбутньої професійної діяльності.

Визначено педагогічні умови та методичні засади ефективного формування професійно-орієнтованої мотивації учнів старших класів, зокрема систематичне використання процесного підходу, забезпечення педагогічної підтримки та зворотного зв'язку, створення ситуацій успіху, застосування інтерактивних форм навчання та інтеграцію цифрових технологій. Встановлено, що їх комплексне поєднання сприяє переходу від зовнішньої до внутрішньої мотивації та забезпечує розвиток особистісно-орієнтованого освітнього середовища.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні емпіричних методик оцінювання рівня професійно-орієнтованої мотивації учнів, дослідженні ефективності використання цифрових технологій у різних освітніх умовах, а також у створенні адаптованих моделей навчання англомовного письма з урахуванням індивідуальних і профільних особливостей учнів.

Список використаних джерел

1. Dewaele J.-M., Li C. Teacher enthusiasm and students' social-behavioral learning engagement: The mediating role of student enjoyment and boredom in Chinese EFL classes. *Language Teaching Research*. 2021. Vol. 25. № 6. P. 1–21. DOI: <https://doi.org/10.1177/13621688211014538>
2. Liu Q., Du X., Lu H. Teacher support and learning engagement of EFL learners: The mediating role of self-efficacy and achievement goal orientation. *Current Psychology*. 2023. Vol. 42. P. 2619–2635. DOI: <https://doi.org/10.1007/s12144-022-04043-5>
3. Sadoughi M., Hejazi S. Y. Teacher support and academic engagement among EFL learners: The role of positive academic emotions. *Studies in Educational Evaluation*. 2021. Vol. 70. Article 101060. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.stueduc.2021.101060>
4. Zhang W., Hu J. Effects of perceived English teacher support on student engagement among Chinese EFL undergraduates: L2 motivational self system as the mediator. *Frontiers in Psychology*. 2025. Vol. 16. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1607414>
5. Fathi J., Hejazi S. Y. Ideal L2 self and foreign language achievement: The mediating roles of L2 grit and foreign language enjoyment. *Current Psychology*. 2024. Vol. 43. P. 10606–10620. DOI: <https://doi.org/10.1007/s12144-023-05187-8>
6. Xu J., Wang Y. The differential mediating roles of ideal and ought-to L2 writing selves between growth mindsets and self-regulated writing strategies. *System*. 2022. Vol. 110. Article 102900. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.system.2022.102900>
7. Abed T. B. B. Implementing the Process Writing Approach to Teach Paragraph Writing at Birzeit University. *Journal of Language Teaching and Research*. 2023. Vol. 15. № 1. DOI: <https://doi.org/10.17507/jltr.1501.04>

8. Siddiqui S., Ahamed M., Chowdhury G., Mishu A., Monira S. Teaching writing skills to EFL learners: Issues and concerns. *Journal of Language Teaching and Research*. 2023. Vol. 14. № 6. DOI: <https://doi.org/10.17507/jltr.1406.12>
9. Hussin S. N. L., Aziz A. A. Rethinking the Teaching Approaches of ESL/EFL Writing Skills. *International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development*. 2022. Vol. 5. № 2. DOI: <https://doi.org/10.6007/ijarped/v11-i1/12174>
10. Pavlenko I., Boiko O., Mykolaiets D., Moskalenko O., Shrol T. Advancements in STEM education and the evolution of game technologies in Ukrainian educational settings. *Multidisciplinary Reviews*. 2024. Vol. 7. Article e2024spe007. DOI: <https://doi.org/10.31893/multirev.2024spe007>
11. Engels M. C., Spilt J., Denies K., Verschueren K. The role of affective teacher-student relationships in adolescents' school engagement and achievement trajectories. *Learning and Instruction*. 2021. Vol. 75. Article 101485. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2021.101485>
12. Din W. A., Swanto S., Abd Latip N. A., Ismail I. H. The Process Approach to the Teaching of Writing: Focus on Process Rather Than Product. *Journal of Information System and Technology Management*. 2021. Vol. 6. №23. P. 63-71. DOI: <https://doi.org/10.35631/JISTM.623005>
13. Wang J., Zhang X., Zhang L. J. Effects of Teacher Engagement on Students' Achievement in an Online English as a Foreign Language Classroom: The Mediating Role of Autonomous Motivation and Positive Emotions. *Frontiers in Psychology*. 2022. Vol. 13. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.950652>
14. Zhou S. A., Hiver P., Al-Hoorie A. H. Dynamic engagement: A longitudinal dual-process, reciprocal-effects model of teacher motivational practice and L2 student engagement. *Language Teaching Research*. 2023. Vol. 30. №3. DOI: <https://doi.org/10.1177/13621688231158789>
15. Бойко О. Ю. Моделі навчання комп'ютерно-опосередкованої англомовної письмової комунікації учнів 5-9 класів закладів загальної середньої освіти. *Нова педагогічна думка*. 2024. №2 (118) С. 42-51. DOI: <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2024-118-2-42-51>
16. Мельниченко О. Перспективи розвитку сучасної науки: освітологічний аспект. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2023. № 1(74). С. 1-10. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2023.1.1>

References

1. Dewaele, J.-M., & Li, C. (2021). Teacher enthusiasm and students' social-behavioral learning engagement: The mediating role of student enjoyment and boredom in Chinese EFL classes. *Language Teaching Research*, 25(6). <https://doi.org/10.1177/13621688211014538>
2. Liu, Q., Du, X., & Lu, H. (2023). Teacher support and learning engagement of EFL learners: The mediating role of self-efficacy and achievement goal orientation. *Current Psychology*, 42, 2619-2635. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-04043-5>
3. Sadoughi, M., & Hejazi, S. Y. (2021). Teacher support and academic engagement among EFL learners: The role of positive academic emotions. *Studies in Educational Evaluation*, 70, 101060. <https://doi.org/10.1016/j.stueduc.2021.101060>
4. Zhang, W., & Hu, J. (2025). Effects of perceived English teacher support on student engagement among Chinese EFL undergraduates: L2 motivational self system as the mediator. *Frontiers in Psychology*, 16. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1607414>
5. Fathi, J., & Hejazi, S. Y. (2024). Ideal L2 self and foreign language achievement: The mediating roles of L2 grit and foreign language enjoyment. *Current Psychology*, 43, 10606-10620. <https://doi.org/10.1007/s12144-023-05187-8>

6. Xu, J., & Wang, Y. (2022). The differential mediating roles of ideal and ought-to L2 writing selves between growth mindsets and self-regulated writing strategies. *System, 110*, 102900. <https://doi.org/10.1016/j.system.2022.102900>
7. Abed, T. B. B. (2023). Implementing the process writing approach to teach paragraph writing at Birzeit University. *Journal of Language Teaching and Research, 15*(1). <https://doi.org/10.17507/jltr.1501.04>
8. Siddiqui, S., Ahamed, M., Chowdhury, G., Mishu, A., & Monira, S. (2023). Teaching writing skills to EFL learners: Issues and concerns. *Journal of Language Teaching and Research, 14*(6). <https://doi.org/10.17507/jltr.1406.12>
9. Hussin, S. N. L., & Aziz, A. A. (2022). Rethinking the teaching approaches of ESL/EFL writing skills. *International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development, 5*(2). <https://doi.org/10.6007/ijarped/v11-i1/12174>
10. Pavlenko, I., Boiko, O., Mykolaiets, D., Moskalenko, O., & Shrol, T. (2024). Advancements in STEM education and the evolution of game technologies in Ukrainian educational settings. *Multidisciplinary Reviews, 7*, e2024spe007 <https://doi.org/10.31893/multirev.2024spe007>
11. Engels, M. C., Spilt, J., Denies, K., & Verschueren, K. (2021). The role of affective teacher–student relationships in adolescents’ school engagement and achievement trajectories. *Learning and Instruction, 75*, 101485. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2021.101485>
12. Din, W. A., Swanto, S., Abd Latip, N. A., & Ismail, I. H. (2021). The process approach to the teaching of writing: Focus on process rather than product. *Journal of Information System and Technology Management, 6*(23), 63–71. <https://doi.org/10.35631/JISTM.623005>
13. Wang, J., Zhang, X., & Zhang, L. J. (2022). Effects of teacher engagement on students’ achievement in an online English as a foreign language classroom: The mediating role of autonomous motivation and positive emotions. *Frontiers in Psychology, 13*. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.950652>
14. Zhou, S. A., Hiver, P., & Al-Hoorie, A. H. (2023). Dynamic engagement: A longitudinal dual-process, reciprocal-effects model of teacher motivational practice and L2 student engagement. *Language Teaching Research, 30*(3). <https://doi.org/10.1177/13621688231158789>
15. Boiko, O. Yu. (2024). Modeli navchannia kompiuterno-oposeredkovanoi anhlomovnoi pysmovoi komunikatsii uchniv 5–9 klasiv zakladiv zahalnoi serednoi osvity [Models of teaching computer-mediated English written communication to students of grades 5–9 in general secondary education institutions]. *Nova pedahohichna dumka – New pedagogical idea, 2* (118), 42–51. <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2024-118-2-42-51>
16. Melnychenko, O. (2023). Perspektyvy rozvytku suchasnoi nauky: osvitolohichnyi aspekt [Prospects for the development of modern science: Educational aspect]. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka – Continuing Professional Education: Theory and Practice, 1*(74), 1–10. <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2023.1.1>